

incloure una acció coeducativa i un treball cooperatiu, col·laboratiu i autònom a l'aula, a través de recursos, materials i dispositius digitals diversos.

D'altra banda, l'avaluació del procés d'aprenentatge serà contínua, formativa i integradora. Per això, d'una banda, la matèria de religió islàmica donarà una importància especial a l'alumnat: als seus ritmes, necessitats, interessos, característiques personals, processos evolutius individuals, estils cognitius i de maduració, i als seus progressos en les seves capacitats. Això implica, per tant, adaptacions necessàries als criteris d'avaluació. D'altra banda, la matèria de religió islàmica donarà especial rellevància a la forma de presentar els seus sabers bàsics als alumnes abans dels processos d'avaluació: les característiques de cada saber i la interdependència amb altres, l'organització, la relació i la interdisciplinarietat entre blocs, i la progressió integral o en conjunt dels blocs.

Finalment, els professors i les professores de la matèria de religió islàmica enriquiran el procés d'avaluació per complir amb la finalitat d'aquest procés, que no és altre que mesurar el grau d'assoliment de les competències específiques, plantejant amb caràcter orientatiu, i entre d'altres, reflexions sobre quines mesures concretes en la matèria de religió islàmica (procediments de recuperació, reforç educatiu, adaptacions curriculars) cal prendre per a l'alumnat que no obté un progrés adequat en les seves avaluacions; com seqüenciar, graduar i realitzar una descripció detallada dels nivells d'exercicis esperats en cada individu en les situacions o activitats competencials, i, així, facilitar-ne la posterior avaluació; quins exercicis i actuacions associades a les competències específiques d'aquesta àrea en les situacions d'aprenentatge desitgem que siguin observades sistemàticament o enregistrades (l'esforç, la participació en els grups de treball...) per valorar de manera contínua els progressos de l'alumnat durant aquestes; quins són els exercicis que se seleccionaran primer per avaluar-los i perquè serveixin de base per avançar en altres; i quins procediments, estratègies i tècniques s'utilitzaran, tant per seqüenciar i concretar a cada curs els criteris d'avaluació formulats per al conjunt dels tres cursos de l'ESO, com per adaptar-los a cada alumne o alumna amb altes capacitats intel·lectuals, necessitats educatives especials o altres necessitats específiques de suport educatiu.

ANNEX IV

Religió islàmica del Batxillerat

La Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, estableix a la seva disposició addicional segona que l'ensenyament de la religió islàmica s'ajustarà al que disposa als Acords de Cooperació celebrats per l'Estat espanyol amb la Comissió Islàmica d'Espanya.

El currículum de la matèria de religió islàmica per a l'etapa de Batxillerat està fonamentat a partir d'eixos centrals: el primer el constitueixen les tres competències específiques, iniciades i desenvolupades en els currículums de les etapes anteriors; el segon, és la contribució des d'aquesta matèria a les competències clau identificades al Perfil de sortida de l'alumnat al final de cada etapa, als descriptors operatius que expressen el grau d'adquisició de les competències clau esperat a l'etapa posterior a la de l'ensenyament bàsic. D'aquesta manera, en l'alumnat que hagi seguit el seu itinerari des de les etapes anteriors, la matèria de religió islàmica consolidarà el desenvolupament i l'adquisició de les tres competències específiques treballades prèviament.

Igualment, l'adquisició de les tres competències específiques de la matèria ha de contribuir a facilitar un grau més elevat de desenvolupament de les competències clau que apareixen recollides al Perfil de sortida de l'alumnat al final de l'Ensenyament Bàsic.

Per acabar, la finalitat del conjunt de les tres competències específiques de la matèria de religió islàmica és que, en completar el Batxillerat, l'alumnat sigui capaç

d'exercir de manera universal la moral exemplificada al Profeta Muhammad, la Pau i les Benediccions sobre ell (PB), i observada i reflexionada en la persona creient; interpretar la Revelació en el context històric i actual; conviure i fomentar la convivència; realitzar el bé amb autonomia; prendre decisions amb maduresa; i, finalment, reflexionar sobre l'adoració exemplificada al Profeta (PB).

Com a mitjà bàsic i necessari per al desenvolupament de les competències, el currículum disposa els sabers bàsics de la matèria, en què s'integren coneixements, destreses i actituds, i que s'organitzen en tres blocs:

Els sabers del bloc A, «El Missatge d'adorar el Déu Únic revelat als diversos Profetes alcorànics», giren al voltant del discurs dels principals Missatgers, en els aspectes relatius a les accions i valors que els van permetre assolir la successió, la cohesió i la coherència del Missatge revelat i comunicat entre ells i amb altres Profetes i Missatgers a les etapes històriques de la Humanitat; i les claus per a la diferenciació etnicocultural entre els Enviats que van contribuir a aquestes tres característiques del Missatge revelat. Finalment, aquest bloc comprèn els coneixements, destreses i actituds, relacionats de manera profunda amb la Sirah, necessaris perquè l'alumnat consolidi l'adoració d'Al·là exemplificada al Profeta Muhammad (PB).

Els del bloc B, «El Missatge alcorànic d'adorar el Déu Únic comunicat pel Profeta», són els que comprenen aspectes introductoris a les ciències que estudien els textos de l'Alcorà i de l'Hadis, des de la interdisciplinarietat, l'evolució històrica i el funcionament intern de les més representatives, així com les aportacions de dones i hòmens al desenvolupament dels seus objectius. Així mateix, entre els sabers d'aquest bloc hi ha els que aprofundeixen en l'anàlisi del coneixement disciplinar i sociohistòric de les principals ciències alcoràniques i de l'Hadis.

El bloc C, «La transversalitat de l'Islam a la nostra societat democràtica i els seus reptes», proporciona a l'alumnat sabers orientats a la presa de decisions, l'autonomia i la iniciativa personal, perquè aquest assumeixi amb responsabilitat els drets i les llibertats imprescindibles per exercir la seva religió a Espanya. Per tant, entre els sabers recollits en aquest bloc se'n tracten alguns referits als aspectes socials de la matèria.

Competències específiques

1. Explicar i respectar les diferents emocions i experiències de la diversitat religiosa i sociocultural més representativa de la Humanitat mitjançant un ús del llenguatge tolerant, a partir de la identificació de les minories religioses a l'entorn europeu i de l'anàlisi comparativa dels seus orígens, els seus diferents desenvolupaments i les seves característiques actuals, a través de cerques digitals i en diferents formes i formats, per comprendre que el diàleg interreligiós fomentat per la persona musulmana produeix efectes positius en l'obertura intercultural, en el propi comportament i en el de les altres persones.

La comprensió de la confessió islàmica com a minoria a Europa i l'exercici de la tolerància envers les religions del món són dos propòsits prioritaris en aquesta competència específica. Per assolir aquests dos propòsits és necessària una selecció adequada dels sabers bàsics que permeti a l'alumnat, en primer lloc, comprendre la importància d'aproximar-se a l'estudi de la jurisprudència específica per a la confessió islàmica a Espanya i a l'entorn europeu, és a dir, la que dona respostes a la comunitat musulmana a països on representa una minoria. En segon lloc, una selecció de sabers bàsics que afavoreixi que l'alumnat assumeixi i fomenti les fortaleces del diàleg interreligiós i l'obertura intercultural com a mitjans eficaços,

sigui d'ètnia, orientació o identitat sexual, religió o creences, discapacitat o altres condicions.

Aquesta competència específica es connecta amb els descriptors següents: CCL1, CCL5, CP3, CD1, CC1, CCEC3.

2. Consolidar i aprofundir en els aspectes comunicatius en l'estudi dels Textos i altres textos acadèmics de manera autònoma i grupal a través de la introducció a les ciències alcoràniques i de l'Hadis i el domini de les seves tècniques específiques de recerca en diferents formats, reflexionant de manera autoregulada i grupal sobre la interdisciplinarietat entre elles, per relacionar-se i entendre's, i per posar l'expressió lingüística del missatge al servei del bé i de la convivència positiva.

Aquesta competència específica, pel seu aspecte interdisciplinari, té com a propòsit iniciar l'alumnat a les ciències alcoràniques i de l'Hadis com a disciplines de coneixement, estudiant les seves definicions, mètodes de recerca, diferències, ruptures i complementarietats, tècniques de treball, termes i conceptes, referències bibliogràfiques, característiques genèriques i específiques, temàtiques estudi, etc. Per això se us demanarà que sigui capaç d'estudiar-les conservant aquest enfocament interdisciplinari que us permeti comprendre com funcionen internament les connexions entre elles i les seves vies de transmissió.

Aquesta competència específica es connecta amb els descriptors següents: CCL1, CCL2, CCL5, CD1, CD3, CD4, CPSAA3.1, CPSAA5.

3. Analitzar i comunicar coneixement relatiu a la història de les ciències de l'Alcorà i l'Hadis, mitjançant un procés metacognitiu, autoregulat i grupal dels seus mètodes de treball i l'ús crític i segur de les seves fonts d'informació, analitzant i comparant els seus contextos sociohistòrics per apreciar la pròpia identitat com a musulmà o musulmana, enriquir la capacitat de viure en societat i protegir la diversitat del patrimoni material i immaterial.

Amb aquesta competència específica es pretén que l'alumnat estudiï les etapes bàsiques en la història de les disciplines que conformen l'estudi del Sagrat Alcorà i de l'Hadis, des d'una perspectiva que ressalta en aquestes disciplines de coneixement els aspectes següents: els orígens de les seves característiques, la cronologia de les fites que van afavorir que s'establissin com a disciplines, l'anàlisi comparativa dels seus diferents desenvolupaments i el manteniment o no dels objectius inicials en la configuració actual.

L'objectiu és que l'alumnat, des d'aquesta perspectiva, aconseguixi comprendre com es va construir una disciplina alcorànica o relativa a l'Hadis, consolidant el maneig de la bibliografia específica, l'ús de fonts i eines d'informació, els mètodes històrics de treball, la valoració del context sociohistòric, etc.

Aquesta competència específica es connecta amb els descriptors següents: STEM2, CD1, CPSAA3.1, CPSAA5, CC1, CC3, CCEC1, CCEC3.1.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1.

1.1 Relacionar-se, comunicar-se i entendre's mitjançant un llenguatge no discriminatori amb la diversitat religiosa i sociocultural present a l'entorn, reflexionant sobre l'obertura intercultural, el diàleg interreligiós i els seus efectes en la resolució de conflictes, la convivència positiva i la superació dels prejudicis i els estereotips.

Competència específica 2.

2.1 Analitzar i prendre decisions consolidades, responsables i compartides a la resolució de les situacions o els actes —il·lícits, desaconsellables, lliures, aconsellables i obligatoris—, aplicant els principis i els fonaments de la jurisprudència islàmica dels actes d'adoració per a la minoria musulmana a Espanya i Europa.

2.2 Comunicar respostes raonades i fonamentades en els aspectes bàsics de les ciències de l'Alcorà i de l'Hadis de manera clara, utilitzant el coneixement generat durant l'estudi dels principis, els fonaments i els fins de les disciplines essencials.

2.3 Deduir els conceptes dels mètodes de recerca utilitzats per les principals disciplines alcoràniques i de l'Hadis a partir de l'anàlisi dels seus conceptes, principis, fins i la identificació dels seus sabers generats.

Competència específica 3.

3.1 Analitzar i investigar l'origen i l'evolució d'alguna disciplina sociohistòrica que estudiï l'Alcorà o l'Hadis, de forma individual o en equip, mitjançant un ús crític i segur d'eines i recursos digitals, presentant i defensant un petit projecte de recerca sobre la seva evolució històrica.

3.2 Elaborar i presentar un pla bàsic de millora sobre la convivència religiosa i la interculturalitat, investigant sobre els aspectes de les necessitats, les debilitats i les fortaleses de la diversitat religiosa i les manifestacions socioculturals de l'entorn.

3.3 Buscar, analitzar i indagar a la informació sobre alguna disciplina sociohistòrica que estudiï l'Alcorà o l'Hadis, de forma individual o en equip, mitjançant un ús crític i segur d'eines i recursos digitals, elaborant un petit projecte de recerca sobre el seu sorgiment i les etapes històriques principals.

3.4 Participar i col·laborar en l'execució del pla bàsic de millora sobre la convivència religiosa i la interculturalitat.

Sabers bàsics

A. El Missatge d'adorar el Déu Únic revelat als diversos Profetes alcorànics.

- Consolidació al Començament i al Final de la Creació: anàlisi i valoració.
- Principals característiques de la successió, la cohesió i la coherència del Missatge revelat en el discurs dels diversos Profetes a les etapes històriques de la Humanitat: maneres i recursos per a les seves anàlisis.
- La Sirah: maduració i construcció en els seus sabers.
- Recopilació i anàlisi de les súpliques, les lloances i invocacions a Al·là als Textos: efectes en la persona creient.

B. El Missatge alcorànic d'adorar el Déu Únic comunicat pel Profeta.

- Iniciació i progressió en el coneixement sociohistòric de les disciplines alcoràniques. Estudis i anàlisis comparatives entre disciplines seleccionades: origen, objecte d'estudi i la seva evolució al llarg del temps, cronologia de les seves etapes, característiques, temes d'estudi, propòsits, unificació i ruptura entre elles, mètodes de treball, principals homes i dones que van afavorir els seus diversos desenvolupaments, fites (dificultats i avenços) en les seves configuracions com a disciplines i obres. Valoració de les formes de transmissió dels coneixements.

- Introducció i aprofundiment en el coneixement del funcionament de les ciències de l'Alcorà. Descripció i explicació analítica: finalitats, definicions de conceptes i termes, estructura, tècniques i mètodes de recerca, vocabulari específic, fonts bibliogràfiques i maneres de generar i transmetre els seus coneixements. Valoració dels seus principis, fonaments i corrents principals del pensament alcorànic. Descripció de les relacions i la interdisciplinarietat entre les diferents disciplines de l'Alcorà.

- Iniciació i progressió en el coneixement sociohistòric de les disciplines que estudia el Hadis. Estudis i anàlisis comparatives entre disciplines seleccionades: origen, objecte d'estudi i la seva evolució al llarg del temps, cronologia de les etapes generals, característiques, temes d'estudi, propòsits, unificació i ruptura entre elles, principals homes i dones que en van afavorir els seus desenvolupaments, fites

(dificultats i avenços) en les seves configuracions com a disciplina i obres. Valoració de les formes de transmissió dels coneixements.

– Introducció i aprofundiment en el coneixement del funcionament de les ciències de l'Hadu. Descripció i explicació analítica: finalitats, definicions de conceptes i termes, estructura, tècniques i mètodes de recerca, vocabulari específic, fonts bibliogràfiques i maneres de generar i transmetre els seus coneixements. Valoració dels seus principis, fonaments i corrents principals del pensament de l'Hadis. Descripció de les relacions i la interdisciplinarietat entre les diferents disciplines del Hadu.

– Importància de les disciplines fonamentals. Aprofundiment i consolidació a la disciplina Jurisprudència Islàmica: el context sociohistòric de les Escoles Jurídiques, la jurisprudència dels actes dadoració per a la minoria religiosa islàmica a Espanya i en els aspectes econòmics. La disciplina Exègesi: adquisició i aprofundiment en els seus sabers bàsics.

– Importància del context comunicatiu en les ciències alcoràniques i de l'Hadis. Classificació i interpretació d'aleies i hadices mitjançant els components de l'acte comunicatiu: situació i caràcter públic o privat; participants i destinataris; propòsits; interpretació d'intencions; canal de comunicació; intenció de l'emissor i efectes al receptor; distància social entre els interlocutors; punt de vista del receptor; to; relació entre els interlocutors; elements no verbals de la comunicació i registre (formes de parlar, formal o informal).

C. La transversalitat de l'Islam a la nostra societat democràtica i els seus reptes.

– L'Islam, projecte d'ésser humà. Habilitats socials de la persona musulmana en la pluralitat social: valors morals i ètics, actituds, emocions i comportaments.

– Diàleg, enteniment i convivència amb altres creences amb notori arrelament en Espanya: coneixement sobre el judaisme i el cristianisme. Coneixement i respecte cap a altres credos i corrents filosòfics.

Orientacions metodològiques i per a l'avaluació

Entre les orientacions metodològiques que afavoreixen a l'alumnat l'adquisició d'una pràctica habitual de treball, a través de l'acció educativa en la matèria de religió islàmica, i des d'un enfocament competencial durant les activitats i situacions d'aprenentatge competencials, cal recalcar-ne la importància de vetllar perquè els continguts, expressats en forma de sabers bàsics, no es converteixin en l'eix central dels processos d'ensenyament i aprenentatge en abordar les diferents ciències de l'Alcorà, de l'Hadis, etc., sinó que siguin entesos com a mitjans necessaris per a l'adquisició i el desenvolupament de les tres competències específiques d'aquesta matèria.

En aquest mateix sentit, per abordar els sabers bàsics relacionats amb aquestes disciplines de manera que enriqueixin l'enfocament competencial, aquests han d'evitar el caràcter teóricoacumulatiu propi i tradicional de les mateixes. Igualment, i en sentit contrari, s'han de tractar amb mètodes de treball innovadors, flexibles i que incideixin en la memorització comprensiva, l'aprenentatge significatiu i col·laboratiu i les experiències i els coneixements previs de cada alumna o alumne com a punt de partida

– els adquirits en finalitzar l'ESO i els acumulats per la cada vegada més gran interacció i participació de l'alumnat en l'aprenentatge social i digital, en l'educació no formal. Així mateix, aquests mètodes han de permetre contextualitzar-los en les situacions reals que envolten la persona musulmana. L'objectiu d'aquests mètodes és doble: aconseguir mantenir un equilibri teoricopràctic perquè els alumnes i les alumnes puguin aplicar els aspectes teòrics i els pràctics, en conjunt, en la resolució de les situacions problemàtiques reals al llarg de les seves vides, a l'educació permanent; i evitar aquells mètodes de treball que no ajuden l'alumnat a finalitzar aquesta etapa postobligatòria i a preparar-ho per començar-ne d'altres.

D'acord amb aquest enfocament, es proposa abordar cada període històric de les diferents disciplines relatives als estudis de l'Islam, o altres períodes de la història de l'Islam, mitjançant la selecció de diversos sabers interrelacionats als diferents blocs, evitant plantejar les seves etapes històriques de forma exclusivament cronològica.

A més a més, és important continuar amb les metodologies imprescindibles aplicades durant l'Educació Secundària Obligatoria. La finalitat és aconseguir consolidar les seves eines, estratègies, recursos didàctics, mitjans digitals diversos i tècniques, de manera que l'alumnat d'aquestes edats les apliqui a la pràctica lectiva amb més maduresa personal, claredat i actitud crítica per construir per si sols els sabers científics, socials i morals d'aquesta matèria, treballi amb més autonomia, i es relacioni de manera respectuosa amb la resta de persones en finalitzar el Batxillerat.

Dentre les metodologies recomanades per a l'ESO, que segueixen vigents per a aquesta etapa, i sobre les quals convé seguir insistint, destaca la importància de dedicar moments per abordar els sabers bàsics de qualsevol disciplina o ciència de l'Islam des d'una perspectiva que contempli les consideracions de gènere, la pròpia perspectiva de cada alumne o alumna i, finalment, una perspectiva que posi èmfasi en el respecte i en la no discriminació envers totes les persones pel seu lloc de naixement, creença, religió, opinió, discapacitat, edat, malaltia, origen racial o ètnic, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

Igualment, aquella que enforteixi en l'alumnat un pensament reflexiu i un raonament flexible que li permeti consolidar i aprofundir en els exercicis relacionats amb la capacitat de prendre decisions de forma responsable, crítica i col·lectiva davant de les situacions o actes següents —il·lícits, desaconsellables, lliures, aconsellables i obligatoris— davant la Voluntat d'Al·là i la Sunna del Profeta (PB). Per això, les situacions d'aprenentatge o activitats competencials d'aquesta etapa es dissenyaran perquè l'alumnat sigui capaç de justificar les decisions i els judicis de valor amb arguments raonats extrets i justificats en els Textos i les diferents disciplines o ciències relacionades, però també perquè pugui adaptar i flexibilitzar la Voluntat d'Al·là —els actes declarats per Déu i explicats pel Profeta (PB) com a il·lícits,

Cal mirar d'aconseguir que l'alumnat d'aquestes edats continuï ressaltant la gran importància que adquireixen les situacions o activitats d'aprenentatge durant el procés d'adquisició i desenvolupament de les competències, per això cal convertir-les en moments clau del procés d'ensenyament i aprenentatge competencial de les diferents ciències de l'Alcorà, de l'Hadis, etc.

Finalment, encara en l'àmbit de les metodologies, però en aquest cas específica de l'àrea de religió islàmica, aquella que abordi els sabers bàsics relacionats amb els aspectes concrets de les disciplines o estudis de l'Islam, i on cada alumne o alumna pugui aplicar mètodes específics i els procediments avançats de cada disciplina que el portin a valorar quin és el final de cadascuna; fonamentar les situacions problemàtiques i reeixides que van envoltar la Sirah, o biografia, del Profeta Muhammad (PB); analitzar com es flexibilitza una prohibició general recollida als Textos i la Jurisprudència a les circumstàncies que envolten les seves vides personals; enfortir el raonament, la reflexió, la crítica, la moral, les actituds positives i la realització del bé; argumentar els modes de comportament de la persona creient, els desitjats en els nostres adolescents a la nostra societat plural: els solidaris, madurs, crítics, respectuosos, participatius i responsables; respondre amb maduresa als reptes que plantegen els acompliments relacionats amb els actes il·lícits, prohibits, etc., a la seva vida personal; i finalment, assumir amb responsabilitat la regulació a la Constitució i altres normes la llibertat religiosa i de culte en la seva vida personal i social.

D'altra banda, pel que fa a l'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat a Batxillerat, aquesta serà contínua i diferenciada. Per fer efectiva aquest tipus d'avaluació, cal que el professorat que imparteixi la matèria de religió islàmica prengui decisions al final de curs relatives a si l'alumne o alumna ha aconseguit l'esperat i adequat grau d'adquisició de les tres competències específiques d'aquesta matèria.

També és important que es prenguin com a referents els criteris d'avaluació formulats per a l'etapa; cal adaptar-los a cada alumne o alumna amb altes capacitats intel·lectuals, necessitats educatives especials o altres necessitats específiques de suport educatiu: per exemple, als seus ritmes, necessitats, interessos, característiques personals, processos evolutius individuals, estils cognitius i de maduració, capacitats, etc.

Amb aquest procés, que permet la descripció dels aspectes bàsics d'algunes orientacions per a l'avaluació, cal seleccionar i descriure altres aspectes de l'avaluació que, en conjunt, s'espera que orientin de manera eficaç el procés d'avaluació.

En aquest sentit, es recomana que, pel que fa al procés d'avaluació, el professorat de la matèria de religió islàmica reflexioni sobre com avaluar les actuacions associades a les competències específiques d'aquesta matèria treballades per l'alumnat en les activitats competencials o en les situacions d'aprenentatge; quines mesures cal prendre per a cada alumne o alumna que no progressa adequadament a les seves avaluacions; quins són els exercicis que estan més relacionats amb l'últim curs de l'ESO i que serviran per fer una avaluació de diagnòstic o inicial, i així asseuran la base per avançar en els propis d'aquesta etapa educativa; o quins recursos,